

נא לשמור על קדושת העלון
אין לקרוא בשעת התפילה.
מומלץ לקרוא בשולחן שבת!

או צרות הפרשה

פרשת "זיקרא"

"אדם כי יקריב מכם קרבן לה'" [א, ב].

היחס שבין עם ישראל לבין הקב"ה הוא גם בבחינת אב ובניו, וכמו שאומר הכתוב: "בנים אתם לה' אלוקים", וכן הוא אומר: "כרחם אב על בני ישראל עבדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים".

יש הבדל גדול בין עבד העובד את אדונו, לבין בן העובד את אביו. עבד אינו משרת את אדונו משום שהוא חפץ ביקרו. הוא עושה זאת משום השכר שהוא מקבל בתמורה לעבודה. לא כן בן המשרת את אביו. הוא עושה זאת מתוך האהבה שהוא רוחש כלפי אביו, ואינו מתכוון לשם קבלת גמול.

אנחנו מצווים לעבוד את השי"ת כמו בן העובד את אביו, וכך אומרת המשנה: "אל תהיו כעבדים המשמשים את הרב על מנת לקבל פרס". עלינו לעבוד את השי"ת מתוך האהבה שאנו אוהבים אותו ומתוך הרצון הכן למלא את רצונו!

הרמ"ק כתב שישנן חמש מדרגות שונות בעבודת השי"ת, ואנו צריכים להשתדל לעבוד אותו מתוך הדרגה החמישית. שתי הדרגות הראשונות הן: למען השכר, או מפחד העונש בעולם הזה. השתיים הנוספות הן: למען השכר, או מפחד העונש בעולם הבא. והדרגה החמישית היא: לעשות את רצונו ולגרום לו נחת רוח, בלי לחשוב על שכר או על עונש.

הזוהר הקדוש אומר, שבעבודת ה' צריכה שתהיה לנגד עיניו אך ורק המטרה לעשות את רצון ה'! כמו בן המוכן לחצות ימים ומדברות, בקיץ ובחורף, ובלבד ששיג את המטרה, הנכספת, למלא את רצון אביו, וכל קושי לא חשוב בעיניו בדרכו אל המטרה. כך, בדיוק, צריכה להיות עבודת ה' שלנו.

ה"מעבר יבוק" כותב שיש הבדל בין אם עבודתנו היא כבן העובד את אביו, לבין אם היא כעבד העובד את אדונו: אם אנו עובדים את ה' כבנים – השכר הוא מאת ה', באופן ישיר, ואם אנו עובדים אותו כעבדים – השכר יגיע על ידי שליחים, על ידי המלאכים.

ואם תאמר: למאי נפקא מינה, סוף כל סוף, בין כך ובין כך, אנו מקבלים שכר?

התשובה לכך היא: כאשר השכר מגיע באמצעות המלאכים, הם בודקים, מדקדקים ומקטרגים. הם דואגים שאדם יקבל את שכרו לפי הספר, בדיוק כמה שמגיע לו. לא כן כאשר השכר מגיע ישירות מידי של הקב"ה. חז"ל אומרים שכשהקב"ה נותן – בעין יפה הוא נותן! אין מקטרגים שיבדקו אם הוא לא קיבל "יותר מדי".

הכתוב אומר שלעתיד לבוא נראה עין השכר את הקב"ה נותן לכל אחד, איש איש לפי הפעולות שפעל, והמאמצים שהשקיע בעולם הזה. נוכל לראות שלא לכולם יינתן אותו שכר. יהיה הבדל עצום בין זה שהשתתף בימי חייו באלף שיעורי תורה, לבין זה שהשתתף בתשע מאות תשעים ותשעה. יהיה הבדל בין זה שעלה בחייו מיליון מדרגות כדי להגיע לתפלות בבית הכנסת, לבין זה שעלה מיליון חסר אחת.

רבנו האר"י ז"ל שאל מדוע הגמרא נקטה דווקא מאה פעמים ומאה ואחת? והוא מבאר, שהשר הממונה על השיכחה נקרא "מס". הוא הגורם לאדם לשכוח את תלמודו. והיות והגימטרייה של שמו היא מאה, לכן כל עוד אדם לומד את פרקו עד מאה פעמים – יש לאותו שר שליטה, ואדם שוכח את תלמודו. אבל השונה פרקו מאה ואחת פעמים, התעלה מעל שמו של אותו שר, ושוב אינו תחת שליטתו.

מאה ואחת הוא הגימטרייה של "מיכאל", השר של ישראל, והשונה פרקו מאה ואחת פעמים, יצא מתחום שליטתו של השר "מס" ונכנס תחת שליטתו של "מיכאל".

מוסיף הרב חיד"א ואומר: "ויקרא אל משה" – ויקרא פרושו: קרא, וחזר וקרא, הקב"ה קרא למשה בקביעות. וכמו כן יש לאדם לקרוא את פרקו, ולחזור ולקרוא אותו. "דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם אדם כי יקריב מכם" – "מכם" בגימטרייה מאה. גם אם למד מאה פעמים, יחזור ויקרא עוד פעם, כדי שיהיה בידו מאה ואחת פעמים (דורש ציון).

"אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קורבנכם" [א, ב].

המפרשים דנים בשאלה, מדוע צוותה התורה להקריב קורבנות: הרמב"ם כתב שהטעם הוא כדי שלא נדמה לגויים, המעדיפים את בעלי החיים יותר מבני אדם. בוא וראה, אומר הרמב"ם, כמה אכזריים הם הגויים: ככל שמרחמים הם יותר על בעלי החיים, כן אכזריים הם יותר כלפי בני אדם.

ידוע ומפורסם על הגרמנים ימ"ש בשואת אירופה, שבידם האחת הקימו אגודות שונות ומשונות לצער בעלי חיים, וביד השנייה רצחו מיליוני בני אדם במיתות קשות ואכזריות. את זה כתב הרמב"ם לפני שמונה מאות שנה! אל תתפעל מהאינטלגנציה שלהם, מיחסם החם לכלבים וחתולים. ככל שהם רחמניים על בעלי החיים, כן הם אכזריים על בני אדם.

בשל כך – אומר הרמב"ם – המצריים, הכשדים וההודים, מפארים את הבקר והצאן. עבורם הוא אלוה. אם פרה עוברת ברחוב, אפילו השיררה של המלך נעמדת דום לכבודה! מבחינתם, ישנה עדיפות יתר לבעלי החיים.

לפיכך צוותה התורה שדווקא "מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קורבנכם", כדי להראות שאיננו דומים להם כלל.

גם ה"אור החיים" הקדוש כתב שכך היא דרך הגויים: מצד אחד המצרים עושים את עצמם רחמניים, ומרחמים על בעלי החיים, עד כדי כך שהם סוקלים את מי שנוגע בהם לרעה, וכמאמר הכתוב: "הן נזבה את תועבת מצריים לעיניהם ולא יסקלוגו". מצד שני, פרעה שוחט מאה חמישים תינוקות בבוקר, ועוד מספר דומה בלילה, כדי לרחוץ בדמם. ביד אחת הם מרחמים על הצאן, וביד השנייה משליכים ילדים ליאור. גם אם גוי מראה לך שהוא רחמן, אומר האור החיים הקדוש – "אל תאמין בגויים!", ה"רחמנות" שלהם היא צביעות אחת גדולה.

הרמב"ן כותב טעם אחר: כאשר אדם חוטא – הוא עושה "מעשה בהמה". לכן עליו להביא בהמה לשחוט אותה, ולזרוק את דמה על המזבח, ולחשוב שכל מה שהוא עושה עם הבהמה, היה צריך להיעשות עמו, אלא שהקב"ה ריחם עליו, וקיבל בהמה תמורתו. מחשבות אלו יעוררו אותו לשוב בתשובה שלמה, ובזה יכופר לו.

בספר העקדה כתב טעם שלישי: הנה הנביא (מיכה ו,ו) אומר: "במה אקדם ה' אכף לאלוקי מרום". לא שייך שאדם יתנו משהו לקב"ה. הבאת קורבן הוא הדבר היחיד שעל ידו יכולה להיות לאדם הרגשה טובה שהוא עושה משהו בשביל ה'. הוא מביא לכבוד ה' דבר העולה לפניו לריח ניחוח אישה לה' (דורש ציון).

"והשיב את הגזלה אשר גזל" (ה, כג).

אברהם ויגבי משפחתו יצאו לנפש בצפון הארץ. פאָרשן שָבו לְביתם לְאַחַר שְלוֹשָה יָמִים, נְכוּנָה לָהֶם הַפְתָּעָה; הם פָּתְחוּ אֶת הַמְקָרָר, וְנִדְהָמוּ לְגִלוֹת כִּי כָל מִצְרַיִם הַמְזוּזוֹן פְּטוּט נִעְלָמוּ...

אברהם ואשתו הבינו שנגב בקר בדירתם. הם מהרו לבדק אם הוא גנב גם את התכשיטים והכסף, ונשמנו לרוחה פשראו שכל הפריטים בדירה מנחים במקומם. הם התפלאו מאוד - כיצד יתכן שחדר לכאן גנב, אם הדלת וכל שאר הפתחים בדירה נעולים; ומדוע החליט לגנב רק אכל מהמקרר ולא את הכסף ושאר חפצי הערף שבדירה?!

למחרת, נערכה הגרלת הלוטו. אברהם חפש את טפס הלוטו שמלא לפני מספר ימים כדי לבדק אם זכה, אך הטפס לא נמצא בשום מקום בדירה... התברר, שמלבד המזון שהינח במקרר, נעלם מהדירה גם פריטי ההגרלה...

חלפו מספר שנים, ויגבי הבית כמעט שכחו לגמרי מהתעלומה. ערב אחד נשמעו דפיקות על דלת ביתם. אברהם פתח את הדלת, ובפתח עמד אדם לבוש מחלצות שבקש להכנס. אברהם הכניסו, והאיש התישב והחל לספר את ספורו: "שמי שמואל.

לפני כמה שנים נקלעתי לתקופה שחרה ומדכאת ביותר. הייתי חסר משפחה, חסר פרנסה וחסר בית. יום אחד התהלכתי מילאש ורבע מאוד, שכן מזה כמה ימים לא אכלתי דבר, פרט לכמה פרוסות לחם ישן. הגעתי לבנין שממנו יצאת עם בני משפחתי. הסתתרת מאחורי עץ, ושמעתי אותך משוחח בסלפון הניד עם אחד משכניך. בקשת ממנו להכנס ולהאכיל את

הדגים שבדירתך. השכן לא שהה באותה עת בביתו, ואמרת לו שתניח עבורו את המפתח בארון החשמל... קרקורי בטני, שגברו מרגע לרגע, לא הותירו לי כל בירה... הגעתי להחלטה שאשבר את הרעב הנורא בביתכם... מיד עם יציאתכם לדך נגשתי אל ארון החשמל, מצאתי את המפתח, פתחתי את הדלת, ורצתי אל המקרר... הרגשתי שאוחז בי ממש "בלמוס", והתחלתי "לטרוף" את המאכלים שהנחו במקרר... כשנרגעתי מהתקפת הרעב עמדתי לצאת מהדירה, ופתאום נתקלו עיני בכרטיס לוטו שהנח על שלחן הסלון. רגלי פסעו כמו מאליהן לעבר השלחן, נטלתי את הכרטיס והנחתי אותו בפני.

עם יציאתי מהדירה נעלתי את הדלת והחזרתי את המפתח לארון החשמל...

פעבר כמה ימים נודע לי כי הכרטיס שבידי זכה ב...חמשה מיליון שקלים! כשהתאוששתי מהתדהמה, התרצצו במוחי רגשות מערבים. מצד אחד פיהודי ישר עלי להשיב את הכרטיס למשפחה, אך מצד שני, אולי העניקו לי מתנה מהשמים, כי מזלי גרם לקבץ שמשפרי הכרטיס שהגיע לידי עלו בגורל... החלטתי כי לא אבזבז את הכסף לריק, אלא אגדיל את הזני על ידי השקעתו באפקי השקעה מגננים. ואכן, השקעותי הניבו רווחים עצומים של למעלה מעשרים מיליון שקלים...

לאחרונה זכיתי לשוב בתשובה, וברצוני לתקן את חטאי כלפיכם...

פעת מתעוררות לפנינו לדיון שלוש שאלות: (א) האם היה מתר לשמואל לגנב את המזון? ואם כן, האם הוא צריך לשלם עליו? (ב) למי שיקבץ בהגרלה? (ג) למי שיקים הרווחים שנוצרו בעקבות ההשקעות בכספי הזכיה?

תשובה

(א) מתר לאדם להציל את נפשו על ידי אבוד ממון חברו, פאָרשן הצלת חיינו מתאפְשֶׁרֶת רק על ידי הפסד אותו ממון, אך עם זאת, הריהו חיב לשלם לחברו את שוי המזון שהפסיד לו עבור הצלתו, כי הפסדו נפש מתיר רק את עשיית מעשה הנגבה (על מנת להציל), אך לא מפיקע את חיוב התשלומין (ראה שו"ע חו"מ סי' שני"ט ס"ד, ושו"ע הרב גזלה סי' ב).

לאור הדברים, במקרה שאלתנו, אם שמואל היה נתון בסכנת נפשות בשל הבלמוס שתקף אותו ולא היה לו אפשרות להנצל אלא על ידי אכילת מצרכי המזון אברהם, היה מתר לו להפגש לבית ולאכל, על דעת לשלם את מלוא דמיום לאברהם.

(ב) פריטי ההגרלה, שהיה שיד לאברהם, נותר בירושתו גם לאחר ששמואל גנבו, כי במה זכה בו שמואל דמיום? והגם שהכרטיס כבר אינו "ברשותו" של אברהם, מכל מקום הוא נשאר "שלו". כמו כן, חברת ההגרלות מתחייבת לשלם רק לבעל הכרטיס, ולא לגנב שהצליח ברמאותו להוציא מהם את הכסף... וממלא הזכיה בהגרלה על סף חמשה מיליון שקלים שיקבץ לאברהם.

(ג) הרווחים שהרויח הגנב שיקים לו, ואינו חיב להשיב אלא את הקרן שנגב, דהינו את כספי הזכיה (ראה שו"ע חו"מ סי' שני"ד).

לסכום: (א) אם שמואל היה נתון בסכנת נפשות, היה מתר לו לטל את המזון של אברהם ללא רשות, אך הוא צריך לשלם את מלוא שוי המזון שאכל. (ב) סכום הזכיה בהגרלה שיד לאברהם. (ג) מן הדין, רווחי ההשקעות של שמואל שיקים לו (אחת שאלתי).

הלכות שבת הגדול

שבת שלפני פסח נקרא "שבת הגדול" מפני הנס שנעשה בו. כי פסח שיצאו בו ישראל ממצרים חל אז ביום חמישי בשבת, ועוד בשבת שלפניו שהוא יום עשירי לניסן נצטוו לקחת שה לבית אבות לצורך קרבן פסח, וכשעשו ישראל כן, נתקבצו בכורי מצרים אצל ישראל ושאלום פשר הדבר, ענו להם: זבח פסח הוא לה' שעתידי להרוג כל בכורי מצרים. ולכן נצטוונו לתת מדם הקורבן על שתי המזוזות ועל המשקוף לבל יבוא המשחית אל בתינו לנגף. ומיד הלכו הבכורות אצל אבותיהם ואצל פרעה ודרשו לשלוח את ישראל ממצרים לבל יהרגו בגללם, ונתקלו בסירוב מוחלט, ואז פתחו במלחמה זה לעומת זה, ונהרגו רבים מהמצרים. וכמו שנאמר "למכה מצרים בבכוריהם", כלומר: שמצרים הוכו על ידי בכוריהם. וכשראו המצרים כך חגרו איש חרבו ונקום בישראל, ויבקשו להשמיד ולהרוג את ישראל חס ושלום. והנס יתברך הגן עליהם ברוב רחמיו והחלה את מצרים בתחלואים רבים ומשונים ובייסורים גדולים עד שהיו שנייהם קהות ומעיהם מתחתיים, ונאלצו לסגת אחור. ועל ידי כך נצלו עם ישראל מזעם. ולכן נקרא שבת זה שבת הגדול, כי יום גדול הוא לישראל שניצלו מאבדן וכיליון חרוץ חס ושלום.

ונהגו שבמקום אמירת "שבת שלום ומבורך" אומרים "שבת הגדול שלום ומבורך".

וההפטר בשבת הגדול: "וערבה לה' מנחת יהודה וירושלים", בין כשחל שבת הגדול בערב פסח, בין כשחל קודם לכן, ואם יש מנהג ברור וקבוע באיזה בית כנסת שאין מפטירין אלא בפרשת השבוע אין לשנות מהמנהג מפני המחלוקת, ובפרט שיש להם על מה שיסמכו.

חובה קדושה להתאסף ברוב עם בבתי כנסיות ובבתי מדרשות לשמוע דרשות רבני וגדולי ישראל "בשבת הגדול" בכל אתר ואתר, ועל הרבנים להורות לעם את הדרך אשר ילכו בה דיני פסח והלכותיו המרובים, ועריכת הסדר כמשפטו, לדעת מה יעשה ישראל, וירחיבו את הדיבור גם באגדה ובסיפור יציאת מצרים ופרושי ההגדה של ליל פסח להזכיר גבורות ה' עזוזו ונפלאותיו. וכל המזכה את הרבים זכות הרבים תלו בו. אשריו בעולם הזה וטוב לו לעולם הבא. וכשחל ערב פסח בשבת יש להקדים דרשת שבת הגדול לשבת שלפניו (חזון עובדיה - פסח).

זכות הלימוד בעלון זה תהיה לעילוי נשמות: ר' נוריאל חזני בן מרים ויעקב ז"ל, לע"נ מרת מונירה חזני בת כורשיד ז"ל, לע"נ מרת פארי בת מונירה ז"ל, לע"נ ר' עזריאל בן שרה ז"ל, לע"נ מרת מנסורה בת כשור ז"ל, לע"נ יוסף בן הלה ז"ל, לע"נ אליהו בן אסתר ז"ל, לע"נ יצחק בן ליבה ז"ל, לע"נ ברוך בן כאדה ז"ל, לע"נ סוסן בן ויקטוריה ז"ל, לע"נ טובה בת כורשיד ז"ל, לע"נ מסעוד בן פרהנג ז"ל, לע"נ אהלה בת שהנג ז"ל, לע"נ דוד בן רבקה ז"ל, לע"נ ענת בת אסתר ז"ל, לע"נ יצחק בן מרים ז"ל, לע"נ מרים בת שמה ז"ל, לע"נ אברהם בן סולטנה ז"ל, לע"נ יונה בן אסתר ז"ל, לע"נ בן כהן בת מלון ז"ל, לע"נ משה בן רינה תחיה ז"ל, לע"נ שמואל בן קדינה ז"ל, ועל"נ כל נפטרי עם ישראל.

למעוניינים בהפצת העלון: 03-5592523. לקבלת העלון בדוא"ל, שלחו בקשה ל: otzarot.hparasha@gmail.com